

*Додаток № 1
до наказу № 50
від 22 квітня 2021 року*

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЯДЕРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою
Інституту ядерних досліджень
15 квітня 2021 року (протокол № 5)

Введено в дію
за наказом № 50
від 22.04.2021 р.

**ПОЛОЖЕННЯ ПРО СИСТЕМУ
ЗАПОБІГАННЯ ПЛАГІАТУ В АКАДЕМІЧНИХ
ТЕКСТАХ ПРАЦІВНИКІВ ТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ
ОСВІТИ
ІНСТИТУТУ ЯДЕРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ НАН
УКРАЇНИ**

Київ 2021

1. Загальні положення

- 1.1.** Положення про систему запобігання плагіату в академічних текстах працівників та здобувачів вищої освіти Інституту ядерних досліджень НАН України (далі – Положення) розроблено відповідно до Закону України «Про освіту», Закону України «Про вищу освіту», Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», Закону України «Про наукову і науково-технічну експертизу», Закону України «Про авторське право і суміжні права», Цивільного кодексу України, Етичного кодексу вченого України, Статуту Інституту ядерних досліджень НАН України.
- 1.2.** Метою Положення є:
- 1.2.1. врегулювання процедури запобігання та виявлення плагіату в академічних роботах працівників та здобувачів вищої освіти Інституту ядерних досліджень НАН України (далі – ІЯД НАНУ);
 - 1.2.2. сприяння дотриманню вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, активізації самостійності й індивідуальності під час створення авторського твору та усвідомлення відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування.
- 1.3.** Положення є складовою частиною системи внутрішнього забезпечення якості освітньої і наукової діяльності ІЯД НАНУ та якості вищої освіти в цілому.

2. Терміни та визначення

- 2.1.** У цьому Положенні використовуються терміни у таких значеннях:
- 2.1.1. автор – фізична особа, творчою працею якої створено твір;
 - 2.1.2. академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;
 - 2.1.3. академічний текст – авторський твір наукового, науково-технічного та навчального характеру у формі дисертації, атестаційної роботи, наукового видання, наукової статті, звіту у сфері наукової і науково-технічної діяльності, депонованої

наукової роботи, підручника, навчального посібника, інших науково- та навчально-методичних праць;

- 2.1.4. звіт подібності – документ, що містить інформацію про текстові запозичення, знайдені в аналізованому документі/творі/роботі, та джерела таких запозичень, який генерується автоматично системою виявлення збігів/ідентичності/схожості на основі порівняння авторського тексту із базами академічних текстів та відкритими інтернет-джерелами.
- 2.1.5. плагіат – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору;
- 2.1.6. система виявлення збігів/ідентичності/схожості (далі – Система) – це програмно-апаратний комплекс для порівняльного аналізу текстових документів на предмет наявності збігів/ідентичності/схожості порівняно із текстами, що розміщені в інтернеті, репозитаріях, базах даних тощо.
- 2.1.7. твір – інформація, як результат наукової чи навчально-методичної діяльності конкретної особи (чи у співавторстві), представлена на паперових носіях або в електронному вигляді у мережі Інтернет чи оприлюднена на офіційних веб-сайтах ІЯД НАНУ та/або власних (монографія, посібник, навчальне видання, стаття, препринт, автореферат, рукопис дисертації, атестаційна робота, тощо);
- 2.1.8. цитата – порівняно короткий уривок з опублікованого твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерело цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілішими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні;
- 2.1.9. унікальність твору (роботи, матеріалу) – співвідношення (у відсотках) матеріалу, що не має збігів з іншими публікаціями, до загального обсягу матеріалу.

2.2. Різновиди плагіату:

- 2.2.1. видання виконаної іншим автором роботи за свою без внесення в неї змістових змін, а також навмисні текстові спотворення – заміна символів в тексті (кириличні символи на латинські і навпаки тощо) з метою приховання запозичення;
- 2.2.2. дослівне копіювання фрагментів тексту (від фрази до набору речень) без належного оформлення цитування;

- 2.2.3. внесення незначних правок у скопійований матеріал (перефразування речень, зміна порядку слів у них тощо) та без належного оформлення цитування;
- 2.2.4. компіляція – створення значного масиву тексту без поглибленого вивчення проблеми через копіювання тексту із низки джерел без внесення в нього правок, з посиланням на авторів та «маскуванням» шляхом написання речень, що пов'язують між собою між скопійовані частини тексту;
- 2.2.5. представлення скомпонованих власних і запозичених аргументів без належного цитування;
- 2.2.6. парафраза – переказ своїми словами чужих думок, ідей або тексту; сутність парафрази полягає в заміні слів (знаків), фразеологічних зворотів або пропозицій при використанні будь-якої авторської наукової праці (збереженої на електронних або паперових носіях, у тому числі, розміщеної в мережі Інтернет);
- 2.2.7. самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів.

3. Заходи щодо запобігання академічному плагіату

- 3.1.** Запобігання плагіату в академічному середовищі ІЯД НАНУ здійснюється шляхом проведення комплексу заходів, які полягають у:
- 3.1.1. інформуванні здобувачів вищої освіти та працівників про необхідність дотримання академічної етики та підвищення відповідальності за дотриманням правил цитування та посилань;
- 3.1.2. викладанні курсів для здобувачів вищої освіти,;
- 3.1.3. організації заходів з популяризації основ інформаційної культури та академічної доброчесності зокрема за допомогою:
- створення та розповсюдженні рекомендацій щодо належного оформлення посилань на використані джерела;
 - перевірки академічних текстів на плагіат;
 - оприлюднення цього Положення через офіційні веб-ресурси ІЯД НАНУ.

4. Академічні тексти, які підлягають обов'язковій перевірці на плагіат

4.1. Перевірці на академічний плагіат підлягають:

- 4.1.1. дисертаційні роботи на здобуття ступеня «доктор філософії» або «доктор наук» на етапі представлення матеріалів робіт до розгляду.
- 4.1.2. монографії та підручники, що рекомендуються до видання Вченою радою ІЯД НАНУ, на етапі представлення матеріалів робіт до розгляду.
- 4.1.3. навчальні посібники, які мають авторський текст та рекомендуються до видання, на етапі представлення матеріалів робіт до розгляду.
- 4.1.4. рукописи статей, тези доповідей, які надходять до редакцій наукових журналів або оргкомітетів конференцій, семінарів тощо, на етапі подання роботи автором до розгляду для публікації.

5. Відповідальні особи та загальна схема перевірки академічних текстів на плагіат

5.1. Перевірку на плагіат академічних текстів, зазначених у розділі 4 здійснюють:

- 5.1.1. Учений секретар ІЯД НАНУ або учений секретар спеціалізованої вченої ради як відповідальна особа ІЯД НАНУ за перевірку на плагіат дисертаційних робіт на здобуття ступеня «доктор філософії» або «доктор наук» здобувачів вищої освіти;
- 5.1.2. відповідальна особа відповідної Секції Вченої ради ІЯД НАНУ за перевірку на плагіат монографій, підручників, навчальних посібників тощо, які подаються для публікації ІЯД НАНУ;
- 5.1.3. у випадку періодичного часопису - відповідальна особа від редакції наукового періодичного видання ІЯД НАНУ, котра відповідає за перевірку на плагіат рукописів наукових статей (призначається головним редактором журналу);

5.1.4. відповідальна особа від оргкомітетів конференцій, семінарів тощо за перевірку на плагіат рукописів, поданих до публікації в збірниках матеріалів (тез доповідей).

5.2. Академічні тексти, що подаються для перевірки на виявлення збігів/ідентичності/схожості текстів, повинні бути представлені у форматі *.pdf з можливістю пошуку по тексту та/або *.doc, *.docx, *.rtf (Rich Text Format). Фотографії подаються у форматі JPEG (.jpeg). Письмова робота вводитьися повністю, починаючи з титульного аркуша і включно з додатками.

5.3. Загальна схема перевірки академічних текстів на плагіат з використанням відповідної Системи повинна складатися з таких етапів:

5.3.1. остаточний варіант академічного тексту передається відповідальній особі для перевірки на плагіат;

5.3.2. відповідальна особа завантажує електронний варіант академічного тексту у Систему;

5.3.3. Система перевіряє академічний текст за наявними базами (у т.ч. Електронного архіву наукових та освітніх матеріалів ІЯД НАНУ) та відкритими інтернет-джерелами та генерує звіт подібності;

5.3.4. звіт подібності передається до Ученого секретаря НАНУ або відповідної Секції Вченої ради для аналізу та прийняття експертного рішення.

5.4. Перевірку матеріалів на плагіат доцільно проводити за допомогою одного або декількох програмно-технічних засобів з визначенням унікальності роботи. При цьому використовується така **орієнтовна шкала** (у відсотках до загального обсягу матеріалу):

- висока унікальність – 90-100 %,

робота допускається до захисту та/або опублікування;

- середня унікальність – 70-89,9 %,

робота допускається до захисту та/або опублікування;

- низька унікальність – 51 – 69,9 %,

робота потребує доопрацювання та повторної перевірки;

- дуже низька унікальність – 50,9 % і нижче,

робота відхиляється без права подальшого розгляду.

5.5. Для підвищення об'єктивності перевірки унікальності роботи застосовується принаймні дві програми пошуку і виявлення плагіату.

- 5.6.** Залежно від поставленого завдання (перевірка тексту, таблиць, рисунків тощо) особа, яка здійснює перевірку, самостійно обирає програму, функціональні можливості якої в максимальній мірі задовольняють поставленому завданню.
- 5.7.** Результати перевірки на академічний плагіат оформлюються експертним висновком про перевірку на наявність академічного плагіату з подальшим допуском матеріалів до друку (захисту), відправку матеріалів на доопрацювання або відхилення без права подальшого розгляду.
- 5.8.** Особа, яка виявила академічний плагіат (компіляцію) у творах, що є науковими роботами (монографія, підручник, навчальний посібник, стаття, тези, препринт, дисертація) службовою запискою повідомляє про це директора ІЯД НАНУ.

6. Порядок здійснення заходів з перевірки на плагіат дисертаційних робіт на здобуття ступеня «доктор філософії» або «доктор наук»

- 6.1.** Остаточний варіант дисертації (далі в розділі 6 – робота) разом із заявою щодо самостійності виконання роботи та ідентичності друкованої та електронної версії роботи подається до відповідної Секції Вченої ради НАНУ у друкованому та електронному вигляді. Перевірка на ідентичність друкованої та електронної версії дисертації покладається на Ученого секретаря ІЯД НАНУ.
- 6.2.** Учений секретар ІЯД НАНУ завантажує електронний варіант роботи до Системи для здійснення перевірки, яка генерує звіт подібності.
- 6.3.** Звіт подібності розглядається на засіданні відповідної Секції Вченої ради, яка розглядає, дисертацію та вповноважена приймати рішення, щодо рекомендації її до подальшого проходження до відповідної ради ЗВО, у якому планується проведення захисту.
- 6.4.** Якщо робота приймається до захисту, то процес здійснення заходів з перевірки на академічний плагіат вважається завершеним.
- 6.5.** У випадку виявлення у творі запозичень без належного оформлення посилань чи інших технічних недоліків в розділах, які не описують безпосередньо авторське дослідження, або якщо кількість цитат перевищує обсяг, виправданий поставленою метою роботи, робота повертається автору на доопрацювання з можливістю повторного подання на розгляд .
- 6.6.** Якщо робота містить навмисні текстові спотворення, передбачувані

спроби укриття запозичень або інші прояви академічного плагіату, робота не рекомендується до захисту.

7. Порядок здійснення заходів з перевірки на плагіат монографій, підручників та навчальних посібників, які містять авторський текст, створених у ІЯД НАНУ

- 7.1.** Остаточний варіант монографії/підручника/навчального посібника, що створений у ІЯД НАНУ та претендує на публікацію від ІЯД НАНУ, має бути поданий автором твору за 14 днів до обговорення на засіданні відповідної Секції Вченої ради.
- 7.2.** Відповідальна особа від Секції Вченої ради за перевірку робіт на плагіат завантажує електронний варіант твору до Системи для здійснення перевірки та генерування звіту подібності та надає електронний звіт подібності Голові Секції протягом п'яти робочих днів після отримання роботи для перевірки на плагіат від автора твору.
- 7.3.** Звіт подібності обговорюється на засіданні Секції вченої ради, де розглядається, питання клопотання про публікацію від ІЯД НАНУ.
- 7.4.** Якщо Секція вченої ради приймає позитивне рішення щодо клопотання про публікацію твору від ІЯД НАНУ, то процес здійснення заходів з перевірки на академічний плагіат вважається завершеним. Результати перевірки твору на плагіат оголошуються під час розгляду питання клопотання про публікацію твору на Вченій раді ІЯД НАНУ.
- 7.5.** У випадку виявлення у творі запозичень без належного оформлення посилань або інших технічних недоліків, твір повертається автору на доопрацювання з можливістю повторного подання на розгляд Секції Вченої ради.
- 7.6.** Якщо твір містить навмисні текстові спотворення, передбачувані спроби укриття запозичень або інші прояви академічного плагіату, авторові відмовляється у клопотанні про публікацію твору від ІЯД НАНУ.

8. Відповідальність за академічний плагіат

- 8.1.** У разі виявлення плагіату у роботах співробітників ІЯД НАНУ та здобувачів вищої освіти вони несуть відповідальність відповідно до чинного законодавства.
- 8.2.** Виявлення фактів академічного плагіату (компіляцій) у науково-педагогічних працівників може бути враховано при подовженні дії трудового договору (контракту) на займаній посаді.

- 8.3.** Працівники, котрі публікують наукові та методичні праці, несуть особисту відповідальність за коректну роботу із джерелами інформації; за дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальної власності; за порушення загальноприйнятих правил цитувань та посилань.
- 8.4.** Науковий керівник аспіранта особисто контролює перевірку роботи дисертанта на плагіат у встановлені строки, приймає рішення щодо доопрацювання та повторної перевірки на плагіат, а також, про допуск роботи до попереднього захисту.

9. Порядок подання апеляції та її розгляд

- 9.1.** У разі незгоди з результатами перевірки автор (автори) роботи, що перевірялася, має право на апеляцію.
- 9.2.** Апеляція подається особисто автором (авторами) роботи на ім'я директора ІЯД НАНУ у триденний термін після оголошення результатів перевірки.
- 9.3.** У разі надходження апеляції, за наказом (дорученням) директора створюється комісія для розгляду апеляції.
- 9.4.** Персональний склад членів комісій формується з досвідчених та авторитетних наукових та науково-педагогічних працівників ІЯД НАНУ. До складу комісії можуть включатися, за їх згодою, інші особи, які не є працівниками ІЯД НАНУ.
- 9.5.** Апеляція розглядається апеляційною комісією у тижневий термін з наступного дня після виходу наказу (доручення) директора про створення апеляційної комісії, якщо інший термін не зазначено в наказі (дорученні). Висновки апеляційної комісії оформлюються відповідним протоколом.
- 9.6.** За результатами засідання апеляційна комісія формує висновки, які підписує голова апеляційної комісії, її члени та заявник, зазначаючи «З висновками апеляційної комісії погоджуюсь».

10. Прикінцеві положення

- 10.1.** Положення набуває чинності (на підставі рішення Вченої ради ІЯД НАНУ) з моменту введення його в дію наказом директора ІЯД НАНУ.
- 10.2.** Зміни та доповнення до Положення можуть вноситися наказом директора за рішенням Вченої ради ІЯД НАНУ. У такому ж порядку Положення скасовується.

ДОДАТОК

Директору ІЯД НАНУ

(ПШБ, посада)

ЗАЯВА

З правилами Положення про систему запобігання плагіату в академічних текстах працівників та здобувачів вищої освіти у ІЯД НАНУ ознайомлений(а). Про використання Системи виявлення збігів/ідентичності/схожості в атестаційних роботах здобувачів вищої освіти оповіщений(а).

Надаю свою згоду на обробку, збереження та оприлюднення ІЯД НАНУ моєї роботи в Електронному архіві наукових та освітніх матеріалів ІЯД НАНУ. Надаю ІЯД НАНУ право на передачу моєї роботи для обробки та збереження в Системі виявлення збігів/ідентичності/схожості та використання роботи для виявлення плагіату в інших роботах, які завантажувалися/завантажуються для перевірки Системою виявлення збігів/ідентичності/схожості та користувачами, які мають доступ до цієї Системи, виключно в обмежених цілях для виявлення плагіату в текстах робіт.

Робота виконана мною самостійно та надається для перевірки ІЯД НАНУ на плагіат.

Електронна версія моєї роботи збігається (ідентична) з друкованою.

Дата _____

Підпис _____